

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 26.4.2006
KOM(2006) 177 lõplik

KOMISJONI TEATIS

**Ühenduse Lissaboni kava elluviimine: üldist huvi pakkuvad sotsiaalteenused
Euroopa Liidus**

{SEK(2006) 516}

SISUKORD

Sissejuhatus	3
I – Sotsiaalteenused, Euroopa ühiskonna ja majanduse tugisambad.....	4
1.1. Sotsiaalteenused Euroopa Liidus	4
1.2. Üldine ajakohastamis- ja kvaliteedinõue	5
1.3. Eripärade arvestamist ja ajakohastamist soodustav ühenduse raamistik	5
II – Ühenduse eeskirjade kohaldamine sotsiaalteenuste valdkonnas: järjekindel lähenemine	6
2.1. Subsidiaarsuse põhimõtte kohaldamine ja majandusliku iseloomuga üldhuviteenuste eristamine mittemajandusliku iseloomuga üldhuviteenustest.....	6
2.2. Sotsiaalteenuste osutamise konkreetset tingimused praegu	7
2.2.1. Delegeerimise võimalus	7
- Sotsiaalse ülesande täielik või osaline delegeerimine	7
- Sotsiaalteenuse osutamine avaliku ja erasektori koostöös	7
2.2.2. Riiklikest vahenditest makstav rahaline hüvitis	8
2.2.3. Turukorraldus	8
2.2.4. Kooskõla turulepääsu reguleerivate eeskirjadega	9
III – Üldhuvi pakkuvate sotsiaalteenuste parem jälgimine ja toetamine Euroopa Liidus....	9
3.1. Üksikasjalikud konsultatsioonid eripärasuse tunnuste üle	9
3.2. Üldist huvi pakkuvate sotsiaalteenuste olukorra seire Euroopa Liidus	9
Kokkuvõte	10

SISSEJUHATUS

Sotsiaalteenuste ajakohastamine on nüüdisaja Euroopa jaoks keskseid küsimusi: ühelt poolt teenivad need teenused põhilist sotsiaalse ühtekuuluvuse eesmärki, teiselt poolt, nende muutumise tõttu ja olulisuse tõttu tööhõivepotentsiaali seisukohast moodustavad nad olulise osa Lissaboni strateegiast. 2006. aasta märtsikuu Euroopa Ülemkogu järeldestes kinnitati seda ja korraldi, et teenuste siseturg tuleb teha täiel määral toimivaks ja säilitada seejuures Euroopa sotsiaalne mudel.

Käesolev teatis on järg valgele raamatule üldhuviteenuste kohta¹, milles leiti, et kasulik on töötada välja „süstemaatiline käsitus üldist huvi pakkuvate sotsiaal- ja tervishoiuteenuste eriomaduste kindlakstegemiseks ja tunnustamiseks ning selle raamistiku selgitamiseks, milles need toimivad ja kus neid saab ajakohastada.” Seda tõdemust on korratud sotsiaalmeetmete kavas² ja ühenduse Lissaboni kavas.³ Pärast Euroopa Parlamendis 16. veebruaril 2006 esimesel lugemisel toimunud hääletust siseturul pakutavaid teenuseid käsitleva direktiivi ettepaneku üle jättis komisjon tervishoiuteenused parandatud ettepaneku kohaldamisalast välja.⁴ Komisjon kohustus esitama sellekohase algatuse ja asus sellega tegelema.⁵ Seetõttu käesolev teatis neid teenuseid ei käsitle. Siseturul pakutavaid teenuseid käsitleva direktiivi muudetud ettepanekus jättis komisjon direktiivi kohaldamisalast välja ka „sotsiaalkorterite ehitamise, lastehoolduse ning perekondade ja abivajavate isikute abistamisega seotud sotsiaalteenused”. Euroopa seadusandja ülesanne on nüüd õigusloomemenetlus lõpule viia.

Käesolev teatis seondub ühenduse ja liikmesriikide kaasvastutusega üldist majandushuvi pakkuvate teenuste puhul, mida on käsitletud EÜ asutamislepingu artiklis 16. Teatis on liikmesriikide ja kodanikuühiskonna organisatsioonidega peetud tihedate konsultatsioonide⁶ tulemus, mis on võimaldanud komisjonil teha esimese kokkuvõtte esilekerkinud probleemidest ja küsimustest. Komisjon soovib seda avatud konsultatsiooni- ja aruteluprotsessi jätkata ka käesolevas teatises kavandatud edasistel etappidel.

Tasub meenutada, kuidas olemasolev ühenduse raamistik järgib subsidiaarsuse põhimõtet. Liikmesriikidel on vabadus määrata, mida nad üldist majandushuvi pakkuvate teenuste või eriti üldist huvi pakkuvate sotsiaalteenuste all mõistavad. Liikmesriikides määravad nende üldhuviteenustega seotud kohustused ja ülesanded ning nende korraldamise põhimõtted kindlaks vastava tasandi ametiasutused. Ühenduse raamistik nõuab seevastu, et liikmesriigid arvestaksid endi määratud eesmärkide ja põhimõtete rakendamise korra kindlaksmääramisel teatavate normidega. Käesolev teatis kujutab endast täiendavat etappi sotsiaalteenuste eripära arvessevõtmises Euroopa tasandil ning nende suhtes kohaldatavate ühenduse eeskirjade selgitust sel määral, mil teenused kuuluvad nende kohaldamisalasse.

¹ KOM(2004) 374, 12.5.2004.

² KOM(2005) 33, 9.2.2005.

³ SEK(2005) 981, 20.7.2005.

⁴ KOM(2006) 160, 4.4.2006.

⁵ Vt 2007. aasta poliitiline strateegia, KOM(2006) 122, 14.3.2006, lk. 11.

⁶ See kokkuvõte on avaldatud järgmisel aadressil:

http://europa.eu.int/comm/employment_social/social_protection/pensions_en.htm.

I – SOTSIAALTEENUSED, EUROOPA ÜHISKONNA JA MAJANDUSE TUGISAMBAD

1.1. Sotsiaalteenused Euroopa Liidus

Mida mõistetakse Euroopa Liidus sotsiaalteenuste all? Lisaks tervishoiuteenustele sõna kitsamas tähenduses, mis ei ole käesoleva teatisega hõlmatud, võivad need seonduda ühega järgmisest kahest suurest rühmast:

- õigusaktidest tulenevad ning täiendavad sotsiaalse kaitse süsteemid erisugustes korraldusvormides (vastastikusel abil või professionaalsel teenusel põhinevad), mis pakuvad kaitset põhiliste eluriskide puhul, näiteks haiguste, vanaduse, tööõnnetuste, töötuse, pensioni ja puuetega seotud riskid;
- muud otse inimesele osutatavad esmased teenused. Neil teenustel on ühiskonnas preventiivne ja ühtekuuluvust kindlustav osa, nad pakuvad konkreetsete isikute vajadustega kohandatud abi, et lihtsustada nende isikute kaasamist ühiskonda ja tagada nende põhiõiguste realiseerumine. Nad hõlmavad ennekõike toimetulekut otseste eluraskuste või kriisidega (nagu võlgnevused, töötus, narkomaania, perekonna purunemine). Teiseks kuulub nende hulka tegevus, mille eesmärk on kindlustada, et asjassepuutuvatel isikutel oleksid vajalikud oskused täielikuks lõimumiseks ühiskonnaga (rehabilitatsioon, sisserehannute keeleõpe) ja eriti tööturuga (koolitus, tööturule naasmine). Need teenused täiendavad ja toetavad perekondade rolli eriti kõige nooremate ja kõige vanemate eest hoolitsemisel. Kolmandaks kuulub nende teenuste hulka pikaajalise puude või terviseprobleemiga seotud vajadustega isikute kaasamisele suunatud tegevus. Neljandaks kuulub nende hulka sotsiaalkorterite rajamine, millega antakse eluase ebasoodsas olukorras olevatele isikutele või vähemsoodsas olukorras olevatele ühiskonnagruppidele. Mõned teenused võivad loomulikult hõlmata ka kõiki neid nelja moodet⁷.

Kuigi asjaomases valdkonnas kohaldatava ühenduse õiguse kohaselt ei moodusta sotsiaalteenused üldhuviteenuste hulgas õiguslikult eraldi kategooriat, näitab ainuüksi see loetelu, et neil on eriline koht Euroopa ühiskonna ja majanduse tugisammastena. Esiteks tuleneb see nende tähtsusest seoses mitme ühenduse jaoks esmatahtsa eesmärgi ja väärtusega, nagu tööhõive ja sotsiaalse kaitse kõrge tase, kõrgetasemeline tervisekaitse, meeste ja naiste vaheline võrdsus ning sotsiaalne ja piirkondlik ühtekuuluvus. Ent see erilisus seondub ka nende abil rahuldatavate vajaduste elutähtsa iseloomuga, tagades selliste põhiõiguste realiseerumise nagu inimväärikus ja isikupuutumatus. Konsultatsioonide käigus liikmesriikide ja kodanikuühiskonna esindajatega selgus, et selle erilise tõttu on sotsiaalteenustel nende üldhuvide teostamise ülesande täitmisel *de facto* sageli üks või mitu järgmist korralduslikku tunnust⁸:

- lähtumine solidaarsuspõhimõttest, mis on vajalik mõnede riskide väljalülitamise või osamaksete ja hüvitiste ebavõrdsuse tõttu üksikjuhtumite tasandil,
- mitmetoetstarbeline ja individuaalne iseloom, mis hõlmab mitmesuguste vajaduste rahuldamist, et tagada inimeste põhiõigused ja kaitsta kõige ohustatumaid isikuid,

⁷ See teatis ei hõlma haridust ja koolitust, mis on kahtlemata üldhuviteenused ja millel on selge sotsiaalne funktsioon.

⁸ Need kriteeriumid on eespool mainitud kokkuvõtte tulemus (vt ülal p 6).

- tulundusliku eesmärgi puudumine⁹, eelkõige eesmärk lahendada kõige raskemad olukorrad, mis on sageli seletatav ajalooliste põhjustega,
- vabatahtlike ja mittetasustatud töötajate osalus, mis näitab kodanikuaktiivsust,
- juurdumus (kohalikus) kultuuritraditsioonis. See väljendub teenuse osutaja ja teenuse tarbija läheduses, mis võimaldab arvesse võtta viimase konkreetseid vajadusi,
- ebavõrdne suhe teenuse osutajate ja teenuse tarbijate vahel, see ei sarnane „normaalsele“ teenuse osutaja ja tarbija vahelisele suhtele ning nõuab kolmanda, rahastava osalise olemasolu.

1.2. Üldine ajakohastamis- ja kvaliteedinõue

Sotsiaalteenused on nii majanduskasvu kui ka töökohtade loomise seisukohast kiiresti laienev sektor. Ka püüeldakse kõnealuste teenuste osas aktiivselt parema kvaliteedi ja tõhususe poole¹⁰. Et tulla paremini toime pingetega universaalsuse, kvaliteedi ja rahalise jätkusuutlikkuse vahel, on kõik liikmesriigid alustanud sotsiaalteenuste ajakohastamisega. Kuigi sotsiaalteenuste korraldus on liikmesriigiti endiselt väga erinev, võib välja tuua mõned selle ajakohastamise üldised aspektid:

- võrdleva analüüsi (benchmarking) meetodite, kvaliteedikontrolli, kasutajate juhtimisse kaasamise juurutamine,
- teenuste korralduse detsentraliseerimine kohalikule või piirkondlikule tasandile,
- avaliku sektori teenuste delegeerimine erasektorile; ametiasutused muutuvad reguleerijaks, „reguleeritud konkurents“ ja riiklikul, kohalikul või regionaalsel tasemel toimiva hea korralduse järelevalvajaks,
- avaliku ja erasektori partnerlussuhete arendamine ning muude rahastamisvormide kasutamine lisaks riiklikest vahenditest toimuvale rahastamisele.

Konkureerivama iseloomuga keskkond ja iga isiku, sealhulgas maksevõimetute isikute erivajaduste arvessevõtmine loovad soodsa kliima „sotsiaalsele majandusele“, millest annab tunnistust mittetulunduslike, ent tõhususe ja läbipaistvuse nõuetele vastavate teenuseosutajate oluline koht.

1.3. Eripärade arvestamist ja ajakohastamist soodustav ühenduse raamistik

Mitmed ühenduse poliitilised ja rahalised algatused ning meetmed, sealhulgas sotsiaalne dialoog, toetavad juba sotsiaalteenuste arendamist ja ajakohastamist. Rahaliselt toetab mitmeid sotsiaalsele kaasatusele ja tööturuga integreerimisele suunatud teenuste kvaliteediga seotud projekte Euroopa Sotsiaalfond. Samuti on Euroopa Regionaalarengu Fond aastatel 2000–2006 viieteistkümneliikmelises Euroopa Liidus eraldanud ligi 7 miljardit eurot sotsiaal- ja tervishoiuteenuste infrastruktuurile. Poliitilistest algatustest aitas vaesuse vastu võitlemisele suunatud teenuste kvaliteedi ja teenuste lõimimise Euroopa häid tavaid välja selgitada avatud

⁹ Sodemare otsuses leidis Euroopa Kohus, et mittetulunduslikkuse tingimus võib olla asutamisvabaduse põhimõttega kokkusobiv.

¹⁰ Vt komisjoni talituste töödokumendi SEK(2006) 516 1. lisa.

koordinatsioonimeetod; alates 2005. aastast kohaldatakse seda meetodit pikaajalise ravi teenuste suhtes. Lõpuks aitab heade tavade vahetamisele ja eeskujulikule riigiülesele koostööle kaasa ka sotsiaalse kaasamise tegevuskava. Muud Euroopa Liidu tegevusvaldkonnad, eelkõige riikide rahanduse alal, toetavad ja suunavad samuti sotsiaalteenuste ajakohastamist.

Euroopa tegevus sotsiaalteenuste arendamisel rajaneb ka ühenduse õiguse kohaldamisel. See tuleneb liikmesriikide endi algatatud avatuse või mitmekesistamise protsessidest, mis mõjuvad selliselt, et järjest suuremale osale seniajani otse ametiasutuste poolt juhitud sotsiaalteenustest Euroopa Liidus laienevad edaspidi siseturgu ja konkurentsi reguleerivad ühenduse eeskirjad. Ka see Euroopa tegevus liigub korraldamise ja rahastamise suurema läbipaistvuse ja parema tõhususe kaudu sotsiaalteenuste ajakohastamise suunas. See sunnib sotsiaalpoliitikale määratud põhimõtteliselt piiratud rahalisi vahendeid hästi kasutama. Samuti annab see panuse teenuste mitmekesisuse suurenemisse ja kvaliteedi parandamisse.

Samal ajal on see uus olukord suurendanud asjaosaliste jaoks vajadust mõnede ühenduse eeskirjade kohaldamise tingimuste täpsustamise järele¹¹.

II – ÜHENDUSE EESKIRJADE KOHALDAMINE SOTSIAALTEENUSTE VALDKONNAS: JÄRJEKINDEL LÄHENEMINE

2.1. Subsidiaarsuse põhimõtte kohaldamine ja majandusliku iseloomuga üldhuviteenuste eristamine mittemajandusliku iseloomuga üldhuviteenustest

Üldiselt täpsustatakse Euroopa Kohtu (edaspidi „kohus“) praktikas, et Euroopa Liidu lepingus (leping) tunnustatakse liikmesriikide vabadust määratleda üldhuviga seotud ülesanded ja kehtestada neist tulenevate teenuste korraldamise põhimõtted.

Siiski tuleb seda vabadust teostada läbipaistvalt ja üldhuvi mõistet kuritarvitamata. Selle vabaduse teostamisel peavad liikmesriigid enda kehtestatud eesmärkide ja põhimõtete rakenduskorra kindlaksmääramisel arvestama ühenduse õigusega. Näiteks on neil avalike teenuste korraldamisel kohustus järgida mittediskrimineerimise põhimõtet ning riigihankeid ja kontsessioone käsitlevaid ühenduse õigusnorme.

Kui on tegemist majanduslikku laadi teenustega, tuleb lisaks tagada nende korralduse kokkusobivus ühenduse õiguse muude valdkondadega (eelkõige teenuste osutamise vabaduse ja asutamisvabadusega).

Konkurentsiõiguse valdkonnas on kohus leidnud, et majandustegevusena tuleb käsitleda „igasugust tegevust, mis seisneb ettevõtja poolt kaupade või teenuste pakkumises teatud turul, sõltumata ettevõtja õiguslikust staatusest ja tema rahastamise viisist“¹².

Seoses teenuste osutamise vabadusega ja asutamisvabadusega on kohus leidnud, et asutamislepingu tähenduses tuleb majandustegevusena käsitleda tavaliselt tasu eest teenuste osutamist. Lepingus ei nõuta aga, et teenuse eest tasuks otseselt see isik, kes teenust tarbib¹³. Sellest järeldub, et peaaegu kõiki sotsiaalvaldkonnas osutatavaid teenuseid võib käsitleda majandustegevusena EÜ asutamislepingu artiklite 43 ja 49 tähenduses.

¹¹ See selgemaks muutmise soov oli toimunud konsultatsioonide peamine tulemus.

¹² Vt näiteks kohtuasjad C-180/98 kuni C-184/98, Pavlov jt.

¹³ Kohtuasi C-352/85, Bond van Adverteerders.

Ametiasutused ja üldhuvi pakkuvate sotsiaalteenuste valdkonna ettevõtjad kogevad pidevalt kohtupraktika arengut eelkõige neis küsimustes, mis on seotud majandustegevuse kui ebakindlust tekitava mõistega. Kuigi kohtulahendite ja ühenduse õigusaktidega¹⁴ on püütud seda ebakindlust vähendada või selle mõju selgitada, ei suudeta seda kaotada.

2.2. Sotsiaalteenuste osutamise konkreetset tingimused praegu

Et mõista konkreetseid tingimusi, milles ühenduse raamistikku sotsiaalteenuste suhtes kohaldatakse, käsitletakse käesolevas teatises sagedamini ettetulevaid olukordi.

2.2.1. Delegeerimise võimalus

- Sotsiaalse ülesande täielik või osaline delegeerimine

Kui ametiasutused otsustavad anda ülesande välisele partnerile või teha koostööd erasektoriga, võib mängu tulla riigihankeid ja kontsessioone reguleeriv ühenduse õigus.

Sellisel juhul peab üldhuvi pakkuva sotsiaalse ülesande välisele organisatsioonile andnud avalik-õiguslik asutus järgima vähemalt läbipaistvuse, võrdse kohtlemise ja proportsionaalsuse põhimõtteid. Peale selle sisaldavad riigihangete direktiivid teatud juhtudel konkreetsemaid kohustusi. Näiteks direktiiv 2004/18/EÜ, mis käsitleb muuhulgas teenuste riigihankeid, nõuab, et hankeüksused koostaksid tehnilised eeskirjad riigihankedokumentide, nagu pakkumiskutsete, tehniliste nõuete või täiendavate dokumentide jaoks. Sellega seoses on mõned liikmesriigid ja teenuste osutajad märkinud, et tehnilistes nõuetes on keeruline esitada sotsiaalteenuste täpset kirjeldust, sest sellised teenused peaksid igal üksikul juhul inimeste vajadustega kohanduma.

Selle raskuse ületamiseks võib tehnilised kirjeldused koostada tulemustel ja funktsionaalsetel nõuetel põhinevatena. See tähendab, et hankeüksused või ülesande andjad võivad piirduda teenuse osutaja poolt saavutatava eesmärgi määramisega. Selline tehniliste kirjelduste määratlus peaks tagama vajaliku paindlikkuse ja samal ajal riigihankelepingu eseme kindlaksmääramiseks piisava täpsuse.

- Sotsiaalteenuse osutamine avaliku ja erasektori koostöös

Avaliku ja erasektori koostööd kasutatakse üldist huvi pakkuvate sotsiaalteenuste osutamisel üha enam.

Selles kontekstis näib vajalik täpsustada kontsessiooni mõistet ja norme, mis käsitlevad selle andmist, ning riigihankesätete kohaldamist seoses üldhuviteenuste osutamise eesmärgil loodavate segakapitaliga üksustega (avaliku ja erasektori institutsionaliseeritud koostöö). Avaliku ja erasektori institutsionaliseeritud koostöö täpsustamise vajalikkust näitasid konsultatsioonid.

Sisemiste ja väliste üksuste eristamise küsimuses tõi olulise selguse Euroopa Kohtu otsus Stadt Halle asjas¹⁵. Sellest otsusest selgub, et juhul kui ametiasutus kavatseb sõlmida rahalise lepingu juriidiliselt eraldiseisva ettevõtjaga, mille kapitalis on tal koos ühe või mitme eraõigusliku ettevõtjaga osalus, kohaldatakse riigihankemenetlust.

¹⁴ Vt komisjoni talituste töödokumendi SEK(2006) 516 2. lisa.

¹⁵ Kohtuasi C-26/03, 11.1.2005. a. otsus.

2.2.2. Riiklikest vahenditest makstav rahaline hüvitis

Ametiasutus võib otsustada hüvitada kulud, mis on seotud üldist huvi pakkuva sotsiaalse ülesande täitmisega välise organisatsiooni poolt. Sellise rahalise hüvitise eesmärk on hüvitada sellised ülesande täitmisest tulenevad kulud, mida ettevõtjal ainult turukriteeriumidest lähtudes tekkinud ei oleks. Lähtudes Euroopa Kohtu otsusest¹⁶ võttis komisjon vastu riigiabi alase otsuse¹⁷, mis on juba märkimisväärselt lihtsustanud sotsiaalteenuste osutajatele makstavaid rahalisi hüvitisi käsitlevaid nõudeid ja andnud vajaliku õiguskindluse. Selle otsusega kehtestatakse läved ja kriteeriumid selliselt, et enamiku sotsiaalteenuste puhul on saadud hüvitised automaatselt käsitletavad konkurentsieeskirjadega kokkusobivatena ja seega ei kehti eelneva teatamise kohustus. Nende väheste sotsiaalteenuste puhul, mis neile lävedele ja kriteeriumidele ei vasta, on endiselt vaja esitada komisjonile teade rahalise hüvitamise kohta¹⁸.

Siiski võib neid soodustusi ja lihtsustusi kohaldada ainult siis, kui kõnealustele teenustele on õigusaktiga *a priori* antud ülesanne, mis näitab nende üldist huvi pakkuvat iseloomu. Komisjoni otsus ajendab niisiis liikmesriike lahti seletama neid ülesandeid, mida nad sotsiaalteenustele annavad, ja see aitab kaasa kõigi, nii vastavate teenuste kui ka nende kasutajate seisukohast kasulikule läbipaistvusele.

2.2.3. Turukorraldus

Juhul kui eraõiguslikud ettevõtjad osutavad sotsiaalteenuseid, võib riik otsustada üldhuvi pakkuvate eesmärkide saavutamise tagamiseks turgu reguleerida. Selle pädevuse teostamisel peavad liikmesriigid aga järgima ühenduse õigust ja eriti lepingust tulenevaid teenuste vaba liikumist ja asutamisevabadust käsitlevaid üldisi norme ja põhimõtteid. Selles kontekstis tuleb mees pidada, et neid norme ja põhimõtteid kohaldatakse jätkuvalt ka teenuste suhtes, mis on siseturul pakutavaid teenuseid käsitleva direktiivi kohaldamisalast välja jätetud.

Asutamisevabadus (EÜ asutamislepingu artikkel 43) võimaldab ettevõtjal tegeleda teises liikmesriigis määramata aja jooksul majandustegevusega, kui tal on seal püsiv asukoht. Nii on see sageli nende sotsiaalteenuste puhul, kus praktikas on vajadus infrastruktuuri järele (sotsiaalkorterite ehitamine, vanadekodud).

Teenuste osutamise vabadus (EÜ asutamislepingu artikkel 49) võimaldab ettevõtjal osutada ajutiselt teenuseid teises liikmesriigis, kus ta ei ole asutatud. Samuti võimaldab see kasutajal tarbida teenuseid, mida osutab teises liikmesriigis asutatud teenuseosutaja. EÜ asutamislepingu artiklid 43 ja 49 ei ole suunatud mitte üksnes diskrimineerivate siseriiklike õigusnormide vastu, vaid igasuguste siseriiklike õigusnormide vastu, mida eristamata kohaldatakse oma ja teise riigi ettevõtjate suhtes ja mis takistavad või raskendavad nende põhivabaduste teostamist. Euroopa Kohtu praktika kohaselt kujutavad sotsiaalpoliitika eesmärgid endast aga „ülekaaluka avaliku huviga seotud põhjuseid”, mis võivad õigustada selliste turu reguleerimise meetmete kohaldamist nagu näiteks kohustus omada sotsiaalteenuse osutamiseks luba. Euroopa Kohus on leidnud, et sellised meetmed peavad põhinema siseriiklike ametiasutuste valikuvabaduse kasutamist piiravatel objektiivsetel, mittediskrimineerivatel ja eelnevalt teadaolevatel kriteeriumidel. Et need meetmed oleksid

¹⁶ Kohtuasi C-280/00, 24.7.2003. otsus, Altmark Trans.

¹⁷ ELT L 312, 29.11.2005, lk 67-73.

¹⁸ Vt komisjoni talituste töödokumendi SEK(2006) 516 2. lisa.

ühenduse õigusega kokkusobivad, peavad nad olema ka proportsionaalsed. Lisaks peab olema tagatud piisavate õiguskaitsevahendite kättesaadavus.¹⁹

2.2.4. Kooskõla turulepääsu reguleerivate eeskirjadega

Nende erisuguste näidete analüüs illustreerib lepingu kohaldamise paindlikkust seoses kõnealuste üldhuviteenustega seotud ülesannete eripäraga, eriti artikli 86 lõike 2 valguses. Seepärast võetakse neid erisusi arvesse, kui kontrollitakse üldhuvi pakkuva ülesande täitmise viiside kooskõla turulepääsu reguleerivate eeskirjadega. Lisaks sotsiaalvaldkonna organisatsioonile antava üldhuvidega seotud ülesande määratlemisele sunnivad need eeskirjad ametiasutusi täpsustama suhet selle ülesandega kaasnevate kohustuste ja nende turulepääsu reguleerivate piirangute vahel, mida nad peavad vajalikuks, et võimaldada neil organisatsioonidel selliste kohustustega toime tulla.

III – ÜLDHUVI PAKKUVATE SOTSIAALTEENUSTE PAREM JÄLGIMINE JA TOETAMINE EUROOPA LIIDUS

3.1. Üksikasjalikud konsultatsioonid eripärasuse tunnuste üle

Käesolevas teatises esitatakse avatud loetelu tunnustest, mis kajastavad sotsiaalteenustele kui üldhuvi pakkuvatele teenustele omaseid eripärasid (vt punkt 1.1). Lisaks sotsiaalteenuste ülesannete puhul üldtunnustatud klassikalistele üldhuvi kriteeriumidele (universaalsus, läbipaistvus, pidevus, kättesaadavus jne) kajastavad need tunnused sellistele teenustele ainuomaseid korraldamistingimusi ja -viise. Need tunnused on lähtepunkt, millele toetuvad komisjoni konsultatsioonid kõigi huvitatud osapooltega: liikmesriikide, teenuseosutajate, kasutajatega. Konsultatsioonid hõlmavad eelkõige järgmist:

- nende tunnuste üksikasjad, samuti nende asjakohasus üldhuvi pakkuvate sotsiaalteenuste eripära hindamisel;
- kuidas liikmesriigid saaksid neid tunnuseid arvesse võtta sotsiaalteenuste üldhuvi pakkuvate ülesannete ja nende korraldamise viiside määratlemisel, et tagada *a priori* tugevad seosed ühenduse raamistikuga;
- ühenduse õiguse kohaldamisel üldhuvi pakkuvate sotsiaalteenuste valdkonnas saadud kogemused ja sellega seoses tekkinud probleemid;
- kuidas komisjon võiks neid (või muid) tunnuseid arvesse võtta juhtudel, kui ta peab *a posteriori* üksikjuhtudel kontrollima sotsiaalteenuste korraldusviiside kokkusobivust kohaldatavate ühenduse eeskirjade järgimisega.

3.2. Üldist huvi pakkuvate sotsiaalteenuste olukorra seire Euroopa Liidus

Selleks et parandada ettevõtjate ja Euroopa Komisjoni vastastikusi teadmisi sotsiaalteenuste arendamisel ühenduse õigusnormide kohaldamist puudutavates küsimustes ja süvendada ettevõtjate ning Euroopa institutsioonide vahelist vastastikust teavitamist ja teabevahetust, luuakse iga kahe aasta tagant esitatavate aruannete kaudu toimiv seire ja dialoogi kord.

¹⁹ Vt nt 20.2.2001. aasta otsus kohtuasjas C-205/99, Analir.

Aruanded kuuluvad muude sotsiaalteenuste uuendamist toetavate ühenduse algatuste, eriti sotsiaalse kaitse ja kaasatuse valdkonnas toimiva avatud koordinatsioonimeetodi juurde.

2006. aasta alguses käivitas komisjon uuringu, et koguda esimese aruande koostamiseks vajalikku teavet. See teave käsitleb asjaomase sektori toimimist, selle sotsiaalmajanduslikku tähtsust ning ühenduse õiguse kohaldamise mõju. Uuringu tulemused peaksid selguma 2007. aasta keskpaigaks.

KOKKUVÕTE

Käesolev teatis on täiendav etapp sotsiaalteenuste eripära arvessevõtmises Euroopa tasandil. Selle põhjal jätkab komisjon konsultatsioone liikmesriikide, teenuseosutajate ja kasutajatega.

Lähtudes sellest avatud konsultatsiooniprotsessist, mida komisjon peab äärmiselt oluliseks, ja käimasoleva sotsiaalteenuste alase uuringu tulemustest ning toetudes sotsiaalkaitsekomitee järeldustele, koostab komisjon esimese kaheaastase aruande ning vaatab ühenduse õiguse seisukohast uuesti üle üldhuvi pakkuvate sotsiaalteenuste või mõnede nende sektorite olukorra. Eesmärk on võtta paremini arvesse punktis 1.1. määratletud sotsiaalteenuste mitmekesisust ning kaaluda, kuidas komisjon ja liikmesriigid saaksid üldhuvi pakkuvate sotsiaalteenuste eritunnuseid kasutada nende osutamise tingimustele omase ebakindluse vähendamiseks olukorras, kus tuleb rakendada üksikjuhtumitele kohandatud lähenemisviisi. Seejärel otsustab komisjon sellele kogemusele tuginedes, kuidas kõnealust protsessi peaks jätkama ning kavandab parima võimaliku lähenemisviisi, arvestades muu hulgas õigusaktiettepaneku esitamise vajadust ja võimalust.